

מאירות בחיות

קובץ לימוד להתוועדות צוות ח"י אלול

חודש אלול הוא חודש ההכנה לראש השנה. זהו זמן שבו יהודי עוצר לרגע את מרוץ החיים, מתבונן בשנה החולפת, בודק את מעשיו, חושב מה עליו לתקן ומבקש להתקרב יותר אל הקב"ה. משום כך, עבודת חודש אלול קשורה לחשבון נפש, לרצינות פנימית ולהתעוררות לתשובה. לצד התחושה המרוממת של קרבת ה' בחודש אלול, יש בו גם התבוננות במקומות שבהם האדם עדיין חסר ובדברים שהיה יכול לעשות טוב יותר.

על רקע זה מבאר הרבי בשיחת ח"י אלול תשי"ב את דברי אדמו"ר הרי"צ: "ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול". **הרבי שואל:** מה פירוש להכניס חיות באלול? כיצד אפשר להכניס שמחה וחיות לעבודה שכוללת חשבון נפש, רצינות ולעיתים גם מרירות על דברים הדורשים תיקון? החידוש הוא שח"י אלול אינו מכניס חיות רק לחלקים השמחים והמאירים של החודש, אלא לכל עבודת אלול, גם להתבוננות, לבדיקה העצמית ולרצון להשתנות.

השמחה אינה רק תוצאה שמגיעה לאחר שהאדם השלים את עבודתו, אלא היא ההקדמה והיסוד לעבודה עצמה. כדי שאדם יוכל להתבונן באמת במצבו, להכיר בחסרונותיו ולרצות לתקנם, הוא זקוק תחילה לתחושת ערך, קרבה ומשמעות. כשאדם חש רק את **חולשתו ואת ריחוקו**, חשבון הנפש עלול להוביל אותו ל**ייאוש ולנפילת רוח**. אולם כאשר הוא זוכר שהוא בן לה', שנשמתו קשורה בקב"ה ושעבודתו יקרה ונוגעת למעלה, אותה התבוננות עצמה נעשית מתוך כוח, אחריות ותקווה.

מכאן שהחיות והשמחה אינן מטשטשות את מה שדורש תיקון ואינן מבטלות את הרצינות. להפך: הן מאפשרות לחשבון הנפש להיות אמיתי ובונה. האדם אינו אומר לעצמו שאין צורך להשתנות, אלא מבין שהקב"ה נתן בו נשמה, שליחות וכוחות, ולכן הוא יכול לתקן, לצמוח ולהוסיף. המרירות אינה נובעת מתחושה שהוא חסר ערך, אלא דווקא מההכרה בגודל הקשר שלו עם הקב"ה ובחשיבות מעשיו. כאשר הוא יודע עד כמה עבודתו משמעותית, חשוב לו יותר לעשותה נכון.

זהו המסר שח"י אלול מביא אל פתחה של השנה החדשה: התקדמות אמיתית אינה צומחת מהחלשה עצמית, אלא מאמונה בכוחות שהקב"ה נתן באדם. אפשר לעצור, לבדוק מה דורש שינוי ולהכיר גם בטעויות, אך לעשות זאת מתוך שמחה על עצם הזכות לעבוד את ה' ומתוך ביטחון שניתן להתחיל מחדש. החיות אינה קישוט חיצוני לעבודה; היא הכוח שמאפשר לאדם לפעול, להשתנות ולהתמיד.

גם עבודת החינוך מזמינה את המחנכת לחשבון נפש. לקראת פתיחת שנה היא מתבוננת בשנה שחלפה ושואלת את עצמה: מה הצליח? מה הייתי רוצה לעשות אחרת? האם הצלחתי לראות כל ילד? כיצד הגבתי ברגעים מאתגרים? האם הענקתי לילדים תחושה של אמון, שמחה וביטחון? שאלות כאלה הן חלק חשוב מן השליחות החינוכית, אך הן עלולות להפוך למקור של לחץ, אשמה ושחיקה.

המסר של ח"י אלול הוא שלא להתעלם מן השאלות, אלא לגשת אליהן מתוך חיות: מתוך אמונה בערך השליחות, בשותפות של הקב"ה ובכוחות שניתנו למחנכת להשפיע, לתקן ולפתוח שנה חדשה.

כאשר מחנכת פועלת מתוך תחושת זכות ושליחות, גם הרצון להשתפר אינו מחליש אותה. היא אינה אומרת לעצמה: "לא הייתי טובה מספיק", אלא: "נמסרה לי שליחות יקרה, ולכן חשוב לי לגדול בתוכה". במקום שחשבון הנפש יסגור את הלב, הוא פותח אותו להתחדשות. היא יכולה להכיר במה שעדיין דורש עבודה ובו בזמן לשמוח בטוב שכבר נעשה, בילדים שזכתה ללוות ובאפשרות שניתנת לה להתחיל שוב.

בעבודת החינוך, החיות והשמחה מקבלות ביטוי לעיתים דווקא במעשה קטן ופשוט - בחיוך. חיוך של מחנכת בכניסה לגן, במפגש עם ילד, ברגע של קושי או לאחר טעות, מעביר לילד מסר עמוק: אני רואה אותך, אני שמחה שבאת, אתה יקר לי ואני מאמינה בך. החיוך אינו תוספת חיצונית לעבודה החינוכית, אלא דרך להכניס בה נשמה. הוא יוצר ביטחון, פותח את הלב ומאפשר לילד לקבל, ללמוד ולהתפתח. פעמים רבות, עוד לפני שהמחנכת אמרה מילה, פניה כבר לימדו את הילד כיצד היא רואה אותו.

החיות בעבודת החינוך חשובה בכל גיל, אך בגיל הרך יש לה משמעות מיוחדת. ילד צעיר דומה לשתיל רך שזה עתה החל לצמוח. השתיל עדיין עדין וגמיש, וכל מה שהוא מקבל מן הסביבה משפיע על הדרך שבה יכה שורשים ויצמח. הוא זקוק לאדמה טובה, למים, לאור ולחום. כך גם הילד זקוק לסביבה חינוכית שיש בה אהבה, יציבות, שמחה, אמון ופנים מאירות. הדברים שהוא פוגש בשנותיו הראשונות אינם רק חוויות חולפות; הם נעשים חלק מן הקרקע שעליה נבנית אישיותו.

בגיל הרך הילד עדיין אינו מבין תמיד הסברים ארוכים ומופשטים, אך הוא קולט היטב את האווירה. הוא שומע את הטון שבו מדברים אליו, מבחין במבט, מרגיש אם מקבלים אותו בשמחה וחש אם המבוגר מאמין בו. משום כך, הדרך שבה המחנכת אומרת את הדברים משפיעה לא פחות מן התוכן שהיא מלמדת. תפילה שנאמרת בחיות, סיפור חסידי שמסופר בהתלהבות, ברכה הנאמרת בשמחה, שיר שמושר מתוך לב וקבלת פנים מאירה - כל אלה מטביעים בילד רושם עמוק.

כשהמחנכת חיה את התפילה, את המצווה ואת הסיפור החסידי, הילד מרגיש שלא מדובר רק במילים שיש לחזור עליהן, אלא בדברים חיים, יקרים ומשמחים. החיות שלה הופכת את הערכים לחוויה שהילד רוצה להיות חלק ממנה. כך נזרעים בו הזרעים הראשונים של אהבת התורה, שמחה במצוות, אמונה ותחושת שייכות.

דווקא מפני שהילד בגיל הרך נמצא בראשית דרכו, כל מילה וכל תגובה עשויות להשפיע עליו עמוקות. מילה מאירה יכולה לחזק בו ביטחון, ומבט מאמין יכול לעזור לו לגלות יכולת שלא ידע שקיימת בו. מנגד, תגובה חסרת סבלנות עלולה להיחרט בלבו גם כאשר לא לכך התכוונה המחנכת. החינוך בחיות אינו דורש מן המחנכת להיות תמיד נלהבת או להתעלם מקשיים. הוא דורש ממנה לזכור שגם ברגעים של גבול, תיקון או הכוונה היא עומדת מול נשמה צעירה שזקוקה להרגיש שהיא יקרה, אהובה ומסוגלת לצמוח.

זהו החיבור המעשי בין ח"י אלול לפתיחת שנת הלימודים בגן. לא רק לשאול אילו תכנים נלמד ואילו פעילויות נקיים, אלא גם באיזו רוח נעשה זאת. לא רק לפתוח את דלת הגן, אלא לפתוח את הלב; לא רק להעביר ערכים, אלא להאיר אותם בחיות. כאשר המחנכת פותחת את השנה מתוך שמחה בשליחות, אמונה בכוחותיה ואמון עמוק בכל ילד, היא מעניקה לשתילים הצעירים את האור והחום שמהם יוכלו לצמוח לאורך שנים.